

Motion till riksdagen 2020/21:2696

av **Janine Alm Ericson m.fl. (MP)**

Vägen till jämställdhet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentliga arbetsgivare ska gå före för jämställda löner, rätt till heltid och möjlighet till deltid, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Medlingsinstitutet i uppdrag att verka för jämställda löner och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barnomsorg på kvällar, helger och nätter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra arbetsmiljön inom äldreomsorgen och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka insatserna för utrikes födda kvinnor på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att prioritera dem med lägst pensioner och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dela föräldraförsäkringen i tre lika stora delar, där vardera juridiska föräldern tar var sin del och den tredje delen ska kunna fördelas fritt eller överlåtas till andra som står barnet nära, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på skolhälsovården och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om genuspedagogik och normkritik i förskola och skola och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett nationellt centrum för normkritisk pedagogik och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utbilda nätvandrare för att stötta unga på internet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för att utreda näthat och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sexistisk reklam och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade satsningar på forskning om kvinnors hälsa och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvinnors sjukdomar och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om öppna redovisningar av vården och om könsuppdelad statistik och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka regionernas likarättsarbete och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förlossningsvården och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvotering av bolagsstyrelser och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den feministiska utrikespolitiken och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försvara rätten till abort för utländska kvinnor i Sverige och erbjuda subventionerad abort för utländska kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kvinnojourer och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mottagningar som arbetar förebyggande med våldsutövare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer till ett målområde i den nationella folkhälsopolitiken och tillkännager detta för regeringen.

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att informera och utbilda om samtyckeslagen och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt sexualitets- och samtyckesundervisning och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka socialtjänstens kunskap om att motverka och förebygga mäns våld mot kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade insatser för människor i prostitution och människohandel och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om trakasserier och sexuella trakasserier på arbetsplatsen och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nolltolerans för och ett förebyggande arbete mot barngifte och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för brott med hedersmotiv och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kompetensen i att arbeta med hedersrelaterade ärenden och tillkännager detta för regeringen.

Inledning

Miljöpartiet är ett feministiskt parti. Det innebär att vi med politiska verktyg vill motverka den rådande könsmaktsordningen i världen, där män har mer makt än kvinnor.

För Miljöpartiet är jämställdhet i grunden en fråga om frihet. Människors möjligheter att leva sina liv ska inte påverkas negativt eller begränsas av kön eller könsidentitet. Alla ska ha frihet att vara den de är utan att hindras av begränsande normer och attityder. En modern och radikal politik för ökad jämställdhet lägger fokus på lika möjligheter inom alla områden.

Sverige har ratificerat FN:s kvinnokonvention och vi har därmed åtagit oss att göra allt som behövs för att få slut på diskriminering mot kvinnor. Sverige har tagit många steg mot jämställdhet och ligger i dag före många andra länder i världen. Men fortfarande finns mycket att göra för att Sverige ska bli ett fullt ut jämställt land. Fortfarande har flickor inte samma makt och möjligheter som pojkar i samhället. Skillnaderna finns redan på förskolan och i skolan. Kvinnor tar ett större ansvar för oavlönat arbete i hemmet, medan de får mindre lön än män i arbetslivet och i högre grad

blir fattiga som pensionärer. Vi ser också skillnader i hälsa mellan kvinnor och män och fortfarande 2020 utsätts kvinnor för våld av män. Ett arbete behöver göras för att ta reda på hur svensk lagstiftning bäst bör utformas för att fullt ut leva upp till FN:s kvinnokonvention.

Jämställt arbetsliv

Sverige har en i hög utsträckning könssegregerad arbetsmarknad där män respektive kvinnor är starkt överrepresenterade i många branscher. Yrken som är kvinnodominerade har lägre lön än mansdominerade yrken och även inom samma yrke har kvinnor i genomsnitt lägre lön än män.

Miljöpartiet vill att kvinnor och män ska delta i arbetslivet på samma villkor. Så är inte fallet idag. I vårt samhälle slits kvinnor ut på arbetsmarknaden, tvingas ta större ansvar för hemmet och bedöms hårdare än vad män gör. Även om lönegapet mellan kvinnor och män har minskat varje år sedan 2007 går det alldeles för långsamt. I Medlingsinstitutets rapport om löneskillnaden mellan kvinnor och män från 2019 framgår att kvinnor tjänar i genomsnitt cirka 10 procent mindre än män. Dessa siffror gäller efter att deltidslöner har räknats om till heltidslöner. Det krävs att den offentliga sektorns verksamheter går före och står upp för jämställda löner. Vi vill att offentliga arbetsgivare, det vill säga stat, kommuner och regioner, tar ansvar och vidtar åtgärder för att minska löneskillnaderna mellan kvinnor och män. Vi vill även att Medlingsinstitutet får i uppdrag att verka för jämställda löner.

Kvinnor arbetar oftare deltid och obetalt i hemmet med att ta hand om barn eller att vårda föräldrar eftersom välfärden inte räcker till. För en jämställd arbetsmarknad krävs därför en bra äldreomsorg och barnomsorg. Idag ser tillgången till barnomsorg på obekväma arbetstid olika ut mellan landets kommuner. Kommunerna är inte skyldiga att erbjuda barnomsorg på obekväma tider, vilket orsakar stora problem för de föräldrar som arbetar kvällar, nätter och helger eller mycket tidigt på morgonen. Miljöpartiet vill att barnomsorgen ska vara tillgänglig även på kvällar, helger och nätter. Det är också viktigt att komma till rätta med arbetsmiljön i de kvinnodominerade branscherna – framför allt vård och omsorg – där många kvinnor sliter ut sig eller arbetar ofrivillig deltid. Regeringen har i budgetpropositionen för 2021 aviserat en satsning på en återhämtningsbonus inom vård- och omsorgsyrken, där medel fördelas till regioner och kommuner för att främja ett hållbart arbetsliv. Miljöpartiet vill även att offentligt

finansierade arbetsgivare ska gå före och erbjuda heltid som norm och deltid som möjlighet för alla sina arbetstagare.

En grupp som har det särskilt svårt att komma in på arbetsmarknaden är utrikes födda kvinnor. Under flera år har gapet mellan inrikes och utrikes födda i sysselsättningsgraden minskat, men fortfarande är gapet betydande, inte minst för kvinnor. I arbetslöshetssiffrorna minskar inte gapet mellan inrikes och utrikes födda. Sverige är bättre än övriga europeiska länder på att inkludera utrikes födda kvinnor i arbetslivet, men det betyder inte att vi lyckas tillräckligt bra. Det är inte acceptabelt att kön eller härkomst påverkar dina chanser till arbete eller studier mer än utbildningsnivå efter avslutad etablering. Vi behöver stärka insatserna för utrikes födda kvinnor så att fler kommer in på arbetsmarknaden och kan få sin egen försörjning. Miljöpartiet vill bland annat öka antalet platser på yrkesutbildningen på komvux och folkhögskola, med särskilt fokus på nyanlända kvinnor.

Jämställda pensioner

Man kan inte prata om en jämställd arbetsmarknad utan att prata om jämställda pensioner. De som har jobbat flera år på en ojämsälld arbetsmarknad, kommer att ha med sig det in i livet som pensionär. I augusti 2020 var 77 procent av de som fick garantipension och 73 procent av de som fick bostadstillägg kvinnor. Även om vi uppnår ekonomiskt jämställdhet för alla som arbetar idag, så löser det bara problemet för de som börjar sitt yrkesliv nu. Miljöpartiet har i regering höjt garantipensionen för dem med de lägsta pensionerna och inom pensionsgruppens arbete kommer vi att fortsätta att prioritera dem med lägst pensioner, eftersom de oftast är kvinnor.

Miljöpartiet vill:

- ha jämställda löner och bryta könssegregationen på arbetsmarknaden
- att offentliga arbetsgivare går före för jämställda löner, rätt till heltid och möjlighet till deltid
- att Medlingsinstitutet får i uppdrag att verka för jämställda löner
- att barnomsorgen ska vara tillgänglig även på kvällar, helger och nätter
- förbättra arbetsmiljön inom äldreomsorgen
- satsa på kvinnodominerade yrken inom välfärden, bland annat genom en återhämtningsbonus i vård- och omsorgsyirken
- stärka insatserna för utrikes födda kvinnor så att fler kommer in på arbetsmarknaden

- prioritera dem med lägst pensioner

Jämställd föräldraförsäkring

Fortfarande idag, över 40 år efter att föräldraförsäkringen infördes, står kvinnor för den absoluta majoriteten av uttaget av föräldraledighet. Pappor tar ut var femte dag i föräldraförsäkringen under barnets första två år, enligt beräkningar gjorda av TCO. Fyra av fem dagar tas alltså fortfarande ut av mammor. Ett jämställt uttag av föräldraförsäkringen är den enskilt viktigaste åtgärden för en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet och lika lön för lika arbete oavsett kön. Ett jämställt uttag av föräldraledighet ger positiva möjligheter för fler vuxna att få mer tid tillsammans med sina barn och för barnen att få umgås med sina föräldrar. Miljöpartiet vill därför införa en tredelad föräldraförsäkring där en del reserveras för vardera föräldern och en del kan överlåtas mellan föräldrar eller till andra vuxna i barnens närhet. Genom att möjliggöra för annan närstående person till barnet att ta del av upp till en tredjedel av föräldraledigheten skulle fler självklara vuxna runt barnet kunna få en tydligare roll. Detta förslag har nyligen utretts i den statliga utredningen En modern föräldraförsäkring (2017).

Miljöpartiet vill:

- dela föräldraförsäkringen i tre lika stora delar
- att vardera juridiska föräldern ska ta var sin del och att den tredje delen ska kunna fördelas fritt eller överlåtas till andra som står barnet nära

Jämställd utbildning och fritid för barn och unga

Miljöpartiet vill att alla barn ska få chansen att utveckla sin fulla potential, oavsett kön och könsidentitet. Uppdelningen i tydliga könsroller börjar redan i förskola och skola. Flickor fostras att vara duktiga medan pojkarna halkar efter i skolan. Samtidigt mår många unga i dag dåligt. Det drabbar framför allt flickor som kämpar med utseendeideal och prestationsångest. Pojkars framtid påverkas av deras sämre skolresultat. Dessutom är det många unga hbtq-personer som mår dåligt av de begränsande normer som finns och där kan vi se att unga transpersoner är särskilt utsatta.

Skolan har en nyckelroll i att motverka och förebygga detta. Här har skolhälsovården och lärarna en möjlighet att fånga upp elever som mår dåligt och arbeta aktivt för att bryta traditionella könsnormer och mobbing. Det är också viktigt att se över vilka förebilder våra barn och unga har i förskola och skola. Idag är det flest kvinnor som arbetar inom dessa områden och vi ser gärna en mer jämställd arbetsmarknad där barn får möta även män i sin vardag.

De strukturer som finns i samhället går igen i skolan. Flickor presterar bättre än pojkar, men mår sämre. Flickor utsätts oftare för trakasserier, medan pojkarna måste spela tuffa. Genom att stärka elevhälsan och lärarnas kunskap om genusfrågor och normkritik kan vi vända denna utveckling. Miljöpartiet vill inrätta ett nationellt centrum för normkritisk pedagogik, så att framgångsrika modeller kan spridas till fler kommuner och andra huvudmän. Det behövs ett resurscentrum där kompetens kring normkritisk pedagogik kan samlas så att den blir lättillgänglig för kommuner och enskilda skolor. Centrumet kan även få i uppdrag att granska läromedel, läroplaner och andra dokument ur ett normkritiskt perspektiv.

Miljöpartiet vill att nätvandrare, som ska stötta unga på nätet, ska utbildas över hela landet. Många unga lever en stor del av sitt sociala liv på nätet. Den här utvecklingen har gått fort, och en stor del av samhället har inte hängt med. Ett flertal organisationer i civilsamhället har i flera år arbetat med så kallad nätvandring, vilket innebär att vuxna finns online för att försöka se, lyssna till, stötta och stärka unga på nätet. Det kan handla om att prata om var gränsen går för vad som är okej att säga eller göra på internet, eller hur man ska göra om man blivit utsatt för något online. Enligt en rapport från MUCF från 2016 hade ungefär hälften av unga i åldern 16–25 år någon gång utsatts för kränkningar på nätet. Hårdast utsatta är tonårsflickor, som ofta är mycket aktiva i sociala medier. Vi behöver ta tag i och motarbeta det utbredda näthatet, genom att göra det enklare att utreda näthat.

Unga tar stort intryck från sin omgivning. Reklam finns överallt i det offentliga rummet, och en del är rent sexistisk. För unga kan den befästa könsnormer, kroppsideal och begränsande betedenormer, vilket kan bidra till psykisk ohälsa. Vi vill därför lagstifta mot sexistisk reklam.

Miljöpartiet vill:

- satsa på skolhälsovården
- att arbetet med normkritisk pedagogik fortsätter i förskolan och skolan

- inrätta ett nationellt centrum för normkritisk pedagogik
- att vuxna stöttar unga på internet - nätvandrare ska utbildas över hela landet
- att det ska bli lättare att utreda näthat
- lagstifta mot sexistisk reklam

Jämställd hälso- och sjukvård

I dag är tillgången till vård ojämnt fördelad. För Miljöpartiet är det självklart att ett genus- och jämlikhetsperspektiv ska genomsyra all vård och omsorg. Likvärdig vård oberoende av kön och socioekonomiska faktorer borde vara en självklarhet. De skillnader som idag finns mellan kvinnor och män inom hälso- och sjukvården kan ta sig uttryck i olika tillgång till vård, olika långa väntetider och olika tillgång till högkvalitativa behandlingar eller läkemedel. Till exempel visar studier att kvinnor i lägre utsträckning än män får tillgång till bra vård vid hjärtinfarkt, eftersom kvinnor ofta visar annorlunda symptom än män och i större utsträckning skickas hem igen, medan männen blir inlagda. Det behövs mer forskning på kvinnors sjukdomar och hälsa.

Ojämslälldheten i vården tar sig även uttryck i att vård som riktar sig till kvinnor allt för ofta prioriteras lägre än vård som riktar sig till män. Ett exempel på detta är endometrios. Trots att sjukdomen beräknas drabba cirka tio procent av alla kvinnor i fertil ålder är kunskapen om sjukdomen generellt låg och patienters symptom tas ofta inte på allvar, vilket gör att det i genomsnitt tar sju till åtta år innan korrekt diagnos ställs. Kvinnors sjukdomar behöver få större prioritet inom vården.

Vi ser ett behov av att alla regioner öppet redovisar hur jämställd vården är. Det kan handla om hur köerna till och kvaliteten i kvinnosjukvården ser ut, till exempel i endometriosvården, och om hur vården arbetar för att göra hälso- och sjukvården mer jämställd.

Precis som i samhället i stort återfinns traditionella könsmonster inom vården, vilket påverkar såväl bemötandet, dess resultat och arbetsmiljön inom vården. Till exempel har män större chans än kvinnor att få vård på en strokeenhet när de drabbats av en stroke, trots att dödligheten i stroke är högre bland äldre kvinnor. Kvinnor ordineras oftare psykofarmaka och ges livsstilsråd, medan män ordineras laboratorieprov och röntgen. Här ser vi ett behov av att regionerna stärker sitt likarättsarbete inom vården.

Vi värnar aborträtten. Detta är särskilt viktigt i en tid då högerextrema åsikter sprider sig och kvinnans rätt till sin egen kropp ifrågasätts.

Kostnadsfria preventivmedel till unga är en viktig insats för en god sexuell och reproduktiv hälsa. Vi vill även att olika alternativ på kostnadsfria mensskydd erbjuds via till exempel ungdomshälsan, skolan och andra lämpliga platser.

En förstärkt förlossningsvård

Den som ska bli förälder ska få det stöd och den vård den behöver. Alltför många kvinnor känner oro för att det inte ska finnas plats på BB eller att det ska vara svårt att nå fram till sjukhuset i tid när det är dags för förlossning. Många drabbas också av förlossningsskador. Detta måste förändras. Ingen ska behöva känna sig otrygg inför sin förlossning eller behöva lida efteråt.

För att säkra förlossningsvården i hela landet och höja kvaliteten på den vill Miljöpartiet ha ett mål om en barnmorska per födande kvinna. För att uppnå detta behövs satsningar på betald vidareutbildning för sjuksköterskor och på att förbättra arbetsvillkoren och arbetsmiljön inom förlossningsvården. Barnmorskors genuina yrkeskunnande kring frisk graviditet och förlossning behöver ges större utrymme och bättre förutsättningar inom vården.

Vi vill även förkorta avstånden till närmaste förlossningsklinik. Den som har lång väg att åka ska ha möjlighet att bo på patienthotell tillsammans med sin familj inför förlossningen under längre tid än i dag, samt vid behov erbjudas transport från och till hemmet.

Risken för förlossningsskador behöver minska. Vården behöver bli bättre på att förebygga att förlossningsskador uppstår och på att upptäcka och behandla skador som redan uppstått. Vi vill därför höja kunskapen om hur förlossningsskador kan förebyggas, upptäckas och behandlas.

Vi vill även att vården för särskilda riskgrupper förbättras, däribland nyanlända kvinnor, kvinnor med missbruksproblematik och äldre förstföderskor. Kvinnor i dessa grupper ska erbjudas hembesök av barnmorska inför barnets födsel och den som är i behov av tolk under förlossningen ska få det på plats, inte via telefon.

Miljöpartiet vill:

- ha ökade satsningar på forskning om kvinnors hälsa
- satsa mer på kvinnors sjukdomar
- att alla regioner öppet redovisar hur jämställd vården är och säkerställer att könsuppdelad statistik finns tillgänglig

- att alla regioner stärker sitt likarättsarbete inom vården.
- säkra förlossningsvården i hela landet och höja kvaliteten.

Jämställd fördelning av makt och inflytande

Alla ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och vara med i beslutande församlingar. Idag ser det inte ut så och det är ett problem att kvinnors möjligheter att påverka samhället på alla politiska nivåer är sämre än mäns. Etnicitet, funktionsförmåga och ålder spelar också roll för om du blir politiker eller inte. Där måste samhället bli bättre på att tillvarata den kompetens och kunskap som finns hos fler.

Miljöpartiet vill också se ett mer jämställt näringsliv. Kvinnor är kraftigt underrepresenterade bland näringslivets toppar. Även om utvecklingen gått framåt på senare år har 20 procent av börsens bolag fortfarande inte en enda kvinna i företagsledningen, enligt stiftelsen Allbright. Totalt finns bland börsens bolag 24 procent kvinnor i företagsledningen. Detta är inte rimligt år 2020, utvecklingen går för långsamt. Miljöpartiet vill därför lagstifta om kvotering av bolagsstyrelser så att minst 40 procent av ledamöterna i alla börsnoterade bolag, samt kommunala och statliga bolag ska vara kvinnor.

Miljöpartiet vill:

- att riksdag, kommuner och regioner arbetar mot diskriminering och hot av kvinnliga förtroendevalda
- lagstifta om kvotering av bolagsstyrelser så att minst 40 procent av ledamöterna i alla börsnoterade samt kommunala och statliga bolag ska vara kvinnor

Feministisk utrikespolitik

Feminism är att se den struktur som innebär att kvinnor underordnas män, och att vilja förändra den så att alla människor får frihet, trygghet och rätt att välja sin egen väg i livet. Idag finns starka krafter i världen som vill gå åt motsatt håll. Därför behövs den feministiska utrikespolitiken. Ojämställdheten är fortfarande akut. Kvinnors rättigheter,

representation och resurser är systematiskt underordnade världen över. Barnåktenskap, våld och diskriminering fortsätter att färga kvinnors och flickors liv.

Bredden är en av den feministiska utrikespolitikens styrkor. Vi ska även fortsatt ha ett tydligt jämställdhetsperspektiv i all vår politik – i allt från utvecklingsarbetet till handelspolitiken och säkerhetspolitiken. Samarbetet med civilsamhället och andra aktörer är centralt.

Sveriges feministiska regering har som mål att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Jämställdhet är en målsättning i sig, men också en förutsättning för att nå regeringens utrikespolitiska mål om fred, säkerhet och hållbar utveckling. Den feministiska utrikespolitiken ska genomsyra hela utrikesförvaltningens verksamhet, och bidra till global jämställdhet och alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Arbetet struktureras efter tre R; Rättigheter, Representation och Resurser.

Miljöpartiet värnar aborträtten och kvinnors rätt till hälsa och kroppslig integritet, oavsett nationalitet. På senare år har vi sett hur rätten till abort ytterligare motarbetats runtom i världen. Det polska parlamentet har vid ett flertal tillfällen försökt göra inskränkningar i landets redan hårda abortlagar. USA:s president Donald Trump har beslutat att stoppa allt amerikanskt bistånd till organisationer som försvarar aborträtten. I dessa lägen är det viktigt att Sverige tar ytterligare steg för att stärka aborträtten. Sedan 2007 är det tillåtet för utländska kvinnor att göra abort i Sverige under samma omständigheter som gäller för svenska kvinnor. Det är en viktig bestämmelse. Många förhindras dock av sjukvårdskostnaderna som ligger mellan 5 000–15 000 kronor, utan resa och boende inräknat. För att möjliggöra en verklig tillgång till abort vill Miljöpartiet därför öppna upp för subventionerad abort för utländska kvinnor i Sverige.

Varje människas grundläggande rättigheter ska respekteras. I det internationella arbetet för mänskliga rättigheter och jämställdhet är det avgörande att värna rättsstatens principer. Mäns våld mot kvinnor, sexuella trakasserier och hedersrelaterat våld och förtryck ska bekämpas i Sverige och globalt.

Miljöpartiet vill:

- fortsätta att driva en feministisk utrikespolitik som sätter fokus på kvinnors rättigheter, frihet från våld, politisk deltagande, ekonomisk egenmakt, inflytande i fredsarbete samt rätten till sexuell och reproduktiv hälsa

- att olika alternativ på kostnadsfria mensskydd erbjuds fler då det är en viktig åtgärd för att säkra skolgång och hälsa för den som saknar möjlighet att köpa mensskydd
- försvara rätten till abort för utländska kvinnor i Sverige
- erbjuda subventionerad abort för utländska kvinnor i Sverige

Våld i nära relationer

Miljöpartiet vill arbeta förebyggande mot mäns våld. Det är framför allt män som utövar våld, både mot män och mot kvinnor. Våldet kan ta sig uttryck i olika former - fysiskt, psykiskt, sexuellt och ekonomiskt. Det är därför viktigt att jobba med olika insatser och metoder mot våldet, till exempel mot människohandel och sexköp, mot trakasserier på arbetsplatsen, förebyggande i skolor, samt inom socialtjänst och rättsvårdande myndigheter.

Extra sårbara och i högre risk för att bli utsatta för våld är kvinnor med funktionsnedsättningar, kvinnor med missbruksproblematik, transpersoner samt äldre kvinnor. Även kvinnor med oklar rättslig status i Sverige blir extra utsatta, till exempel kvinnor med tidsbegränsat uppehållstillstånd samt papperslösa. Det är viktigt att komma ihåg att det även inom samkönade relationer förekommer våld i nära relation.

2019 anmäldes drygt 15 000 fall av misshandel mot kvinnor över 18 år, där gärningspersonen var en närstående person, enligt statistik från Brottsförebyggande rådet. Ytterligare 7 300 fall där gärningspersonen hade en annan sorts relation eller bekantskap med kvinnan anmäldes. Samtidigt vet vi att mörkertalen är stora. Den grövsta formen av relationsvåld är när kvinnor faktiskt blir mördade av sin partner. Varje fall av dödligt våld i en nära relation är ett för mycket och ytterst ett misslyckande för samhället. Ändå mördas en kvinna av sin manliga partner var tredje vecka i Sverige. Det är fullständigt oacceptabelt. Vi som samhälle måste se detta som det enorma folkhälsoproblem det är och ta ett rejält krafttag för att minska mäns våld mot kvinnor.

Ett starkare civilsamhälle och bättre uppföljning

Kvinnojourerna runt om i landet gör ett fantastiskt arbete med att stödja och hjälpa kvinnor som utsatts för våld. Det är ett arbete som ofta sker på eget initiativ och på helt ideell basis. Miljöpartiet anser att denna verksamhet måste få ett större stöd av samhället. I de kommuner där resurserna i dag är otillräckliga måste kvinnojourerna få utökade medel för att genomföra sin verksamhet och varje kommun ska se till att det

finns en kvinnojour tillgänglig. Finansieringen av kvinnojourerna måste bli mer långsiktig. Våldsutsatta kvinnor måste också få förtur till eget boende och ha möjlighet att göra de skyddade boendena till permanenta.

Det förebyggande arbetet med mäns våldsbeteende behöver trappas upp. Det behövs fler mansmottagningar, dit män som vill ha stöd i att bearbeta och förändra sitt våldsbeteende kan söka sig. Socialtjänstens kunskap om att motverka och förebygga män våld mot kvinnor behöver öka.

Vi vill se ett mer strukturerat arbete med återkommande uppföljning och rapportering för att förebygga mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer. Därför vill vi föra in "mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer" som ett nytt målområde i den nationella folkhälsopolitiken. På det sättet tydliggörs vilka målen är, på vilket sätt de ska följas upp och vem som ansvarar för vad.

Ta ytterligare steg mot en samtyckeskultur

För att stoppa mäns våld vill vi arbeta brett med stöd till både kvinnor och män, med lagstiftning och utbildningar av rättsväsendet. Samtyckeslagen har varit i kraft i drygt två år. Lagen innebär ett perspektivskifte som sätter ömsesidigheten vid sexuella relationer och varje människas sexuella integritet i centrum i lagstiftningen om våldtäkt. Miljöpartiet har arbetat för detta i över tio års tid. I och med den nya lagen läggs ansvaret för att försäkra sig om att den person som man har sex med verkligen vill delta hos var och en som inleder en sexuell samvaro med en annan människa. Även de 70 procent kvinnor som i en våldtäktssituation drabbas av så kallad "frozen fright" skyddas nu, liksom de som överraskas efter att till exempel ha somnat på en fest. Är signalerna tvetydiga behöver man visa större aktsamhet till följd av det oaktsamhetsbrott som också införts. För att lagen fullt ut ska få genomslag och på riktigt etablera en samtyckeskultur behövs insatser göras för att informera och utbilda om samtyckeslagen.

Att förändra normer tar tid, inte minst när det gäller grundläggande normer som har sitt ursprung i den patriarkala maktordning som råder i vårt samhälle. För att arbeta förebyggande mot destruktiva mansroller och för att ändra på begränsande normer och värderingar är det viktigt med genuspedagogik och normkritik i förskolor och skolor. En undersökning från Brottsofffermyndigheten från 2018 visar att förståelsen för vad som är samtycke idag brister bland unga. Så många som 17 procent av de unga killarna i studien ansåg att samtycke till sex förelåg bara genom att två personer är ihop. Det är uppenbart att unga måste förstå och få verktyg för den kommunikation som faktiskt

behöver finnas för att säkerställa den ömsesidighet som krävs för att sex inte ska vara övergrepp. Regeringen har inlett en översyn av läroplanerna vad gäller sex och samlevnad och Skolverket har tagit fram stödmaterial. Undervisningen i sex och samlevnad behöver förbättras och likvärdigheten garanteras. För att betona vikten av samtycke vill Miljöpartiet att ämnet sex och samlevnad bör byta namn till sexualitets- och samtyckesundervisning.

Prostitution och människohandel

Det faktum att sexköpslagen trädde i kraft 1999 var en stor seger för jämställdheten i Sverige. Dock tycks det vara en lång väg kvar att vandra innan denna lag får de effekter på sexköp som vi önskar. Till exempel har ingen hittills dömts till fängelse för enbart sexköp i Sverige, trots att fängelse finns i straffskalan. Straffskalan för sexköp behöver ses över.

I dagens sexköpslag definieras inget offer, vilket är inkonsekvent. Att köpa sex är att utsätta någon för ett övergrepp. Vi vill att frågan om att ge brottsofferstatus till den som är offer för människohandel ses över. Detta skulle möjliggöra att den som är utsatt får tillgång till mer stöd och kan driva en civilrättslig skadeståndsprcess mot de män som köpt sex av dem. Denna rätt till skadestånd bör vara självklar.

Bättre stöd behövs ges till kvinnor som utsätts för prostitution och människohandel. Kvinnorätsorganisationer har fört fram behovet av traumabehandling och att stöd behöver finnas även utanför storstäderna, samt att säkerställa att myndigheter aldrig skambelägger den som utsatt. Kommuner och regioner behöver arbeta uppsökande gentemot de personer som befinner sig i Sverige och förekommer i sexhandeln. Många känner inte till sina rättigheter i Sverige, lider av dålig hälsa och utsätts för misshandel. Likaså behöver arbetet fortsätta inom polisen med att sprida kunskap om hur polismyndigheten kan lagföra fler män som köper sex och resurser behöver avsättas för detta arbete.

En stor andel av de sexköp som svenska män gör sker utanför Sverige. I en undersökning från Folkhälsomyndigheten angav 80 procent av de män som köpt sexuella tjänster att de gjort det utomlands. 33 procent av männen hade gjort det i Sverige. Att köpa sex är ett oacceptabelt brott oavsett var i världen det sker. Det hänsynslösa utnyttjandet och flickor och kvinnor måste upphöra, ingen ska kunna köpa en annan människa. Miljöpartiet vill därför göra det straffbart för svenska medborgare

att köpa sex eller att försöka köpa sex utomlands, oavsett om sexköp är lagligt där eller inte.

Sexuella trakasserier

Många kvinnor vittnar om förekomsten av trakasserier och sexuella trakasserier. Dessa trakasserier förekommer inom många olika områden som i arbetslivet, i offentliga miljöer och i hemmen. Arbetsgivare har ett ansvar enligt diskrimineringslagstiftningen att arbeta förebyggande mot trakasserier och sexuella trakasserier. Sedan 2017 är det krav på att arbetsgivare också måste vidta aktiva åtgärder mot diskriminering och regeringen utreder just nu behovet av sanktioner mot de arbetsgivare som inte följer bestämmelserna om aktiva åtgärder.

Miljöpartiet vill:

- skapa bättre förutsättningar för kvinnojourernas arbete genom mer långsiktigt ekonomiskt stöd
- satsa på fler mottagningar som arbetar förebyggande med våldsutövare
- att mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer ska bli ett målområde i den nationella folkhälsopolitiken
- informera och utbilda om samtyckeslagen
- införa en utvecklad sexualitets- och samtyckesundervisning i skolan
- ha mer genuspedagogik och normkritik i förskola och skola
- öka socialtjänstens kunskap om att motverka och förebygga mäns våld mot kvinnor
- se ökade insatser för människor i prostitution och människohandel
- att arbetsgivare ska arbeta mot trakasserier och sexuella trakasserier i enlighet med diskrimineringslagstiftningen samt genom mer information och utbildning

Hedersrelaterat våld och förtryck

Hedersrelaterat våld och förtryck handlar om kontroll och begränsningar av en persons handlingsutrymme, rätt till sin kropp eller rätt att själv välja partner. Det kan ta sig uttryck i till exempel barn- och tvångsäktenskap och könsstympning av flickor och kvinnor, fysiskt och psykiskt våld, begränsningar i form av kontroll av socialt umgänge

och klädval. Våldet och förtrycket utövas av ett kollektiv och gärningspersonerna är ofta familjemedlemmar, släktingar eller andra medlemmar av gemenskapen.

Den som öppet utmanar eller trotsar den rådande normen anses ofta dra skam över hela familjen och riskerar att straffas fysiskt för att familjen ska återfå det som uppfattas som förlorad heder. En uppskattning gjord av dåvarande Ungdomsstyrelsen 2009 angav att cirka 70 000 individer i åldern 16–25 år i Sverige upplevde begränsningar i förhållande till val av sin partner. Det saknas idag djupare kunskap om hur utbrett problemet är i Sverige. Socialstyrelsen fick 2017 i uppdrag av regeringen att kartlägga omfattningen av hedersrelaterat våld och förtryck i alla åldersgrupper i Sverige. Myndigheten konstaterade dock att det var mycket svårt att fastställa omfattningen, bland annat på grund av att hedersrelaterat våld och förtryck mäts på olika sätt och med olika metoder. En studie från 2019 har dock visat att mellan 7 och 9 procent av unga i de tre storstäderna levde med kollektivt legitimerat våld. Mellan 10 och 20 procent begränsas av oskuldsnormer. Extra utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck är flickor/pojkar och unga kvinnor/män med utländsk bakgrund. Även hbtq-personer tillhör ofta de utsatta grupperna liksom personer med funktionsnedsättningar.

Hedersrelaterat våld och förtryck kan aldrig accepteras. Den 1 juli 2020 trädde en ny lagstiftning i kraft om bland annat en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv och det pågår en utredning om att införa ett särskilt hedersbrott. Men mer finns kvar att göra. Det måste finnas en nolltolerans för och ett förebyggande arbete mot barngifte. Vi vill göra det lättare att hjälpa barn och unga som har blivit bortgifta utomlands att komma hem. Straffen för brott med hedersmotiv behöver skärpas och skyddet för den som drabbas av hedersrelaterad brottslighet måste stärkas så att ingen utvisas för att man lämnar en relation som bygger på hedersförtryck. Skolor har en viktig roll i att förebygga och upptäcka hedersnormer, därför måste skolpersonal ha god kompetens i dessa frågor. Relevanta myndigheter och personal i skola behöver utbildas om hedersrelaterat våld och förtryck. Vi behöver också stärka kompetensen hos socialtjänsten, skolan och andra som i olika sammanhang möter barn och ungdomar, i hur man arbetar med hedersrelaterade ärenden.

Miljöpartiet vill:

- ha nolltolerans för och ett förebyggande arbete mot barngifte
- skärpa straffen för brott med hedersmotiv

- utöka arbetet med att förebygga och upptäcka hedersnormer och utbilda relevanta myndigheter och personal i till exempel skolan om hedersrelaterat våld och förtryck
- stärka kompetensen hos socialtjänsten, skolan och hos andra som i olika sammanhang möter barn och ungdomar, i att arbeta med hedersrelaterade ärenden.

Janine Alm Ericson (MP)

Annika Hirvonen Falk (MP)

Mats Berglund (MP)

Anna Sibinska (MP)

Johanna Öfverbeck (MP)

Leila Ali-Elmi (MP)

Camilla Hansén (MP)

Pernilla Stålhammar (MP)

Elisabeth Falkhaven (MP)